

DOI: 10.5281/zenodo.7462565

Rolul bibliotecii publice în îmbunătățirea calității vieții membrilor comunității prin servicii de dezvoltare a competențelor adulților

Margareta CEBOTARI

Rezumat:

Activitatea de educare/instruire nonformală a adulților, prin servicii specifice acestui scop, implementate de bibliotecile publice din Republica Moldova, fortifică realizările personale, nivelul de competențe și abilități necesare pentru succes profesional, contribuie la augmentarea nivelului de sănătate și prosperitate în viața cotidiană, susține creșterea calității vieții tuturor membrilor comunității. Organizarea unor activități accesibile tuturor membrilor comunității, în cadrul acestor servicii, impactează creșterea vizibilității imaginii bibliotecilor publice în comunitate, consolidează importanța și necesitatea bibliotecilor pentru dezvoltarea durabilă a mediului social și a fiecărui membru al comunității, prin îmbunătățirea calității vieții. O mare parte a informațiilor expuse în articol promovează activitățile organizate în acest scop în bibliotecile publice din Republica Moldova.

Cuvinte-cheie:

dezvoltare personală, competențe și abilități, inteligență emoțională, biblioteci publice teritoriale, servicii de bibliotecă, instruirea utilizatorilor, calitatea vieții.

Abstract:

The activity of non-formal education (or, training) of adults, through specific services for this purpose, im-

plemented by the public libraries of the Republic of Moldova, strengthens personal achievements, the level of skills and abilities necessary for professional success, contributes to increasing level of health and prosperity in everyday life, supports to improve quality of life for all community members. The organization of activities accessible to all members of community within these services increases visibility of public libraries, reinforces the importance and necessity of them for sustainable development of social environment and improves the quality of life for each member of community. A large part of the information presented in the article is to promote activities organized for this purpose by the public libraries of the Republic of Moldova.

Keywords:

personal development, skills and abilities, emotional intelligence, territorial public libraries, library services, user training, quality of life.

Îmbunătățirea calității vieții membrilor comunității este unul din scopurile centrale ale bibliotecilor publice, realizat prin servicii și activități de educație nonformală și informală a adulților. În consecință, organizarea de către bibliotecile publice a activităților de instruire a adulților impactează creșterea controlului asupra vieții proprii și dezvoltarea personală a membrilor comunității, amplifică atitudinea lor pozitivă față de necesitățile de dezvoltare a comunității, fortifică cunoștințele și competențele în domenii importante, precum sănătatea, familia și munca omului.

Dezvoltarea personală include activități și experiențe care au scopul final de a îmbunătăți starea de conștientizare, dezvoltare a talentelor și abilităților personale, îmbunătățirea calității vieții și contribuirea la realizarea aspirațiilor și viselor personale.

Cunoscut și sub denumirea de *evoluție personală*, conceptul *dezvoltării personale* include activități nonformale sau informale pentru a impulsiona membrii comunității să contribuie la conștientizarea necesității dezvoltării personale, acceptând rolul prioritar al învățării pe tot pe parcursul vieții. Există mai multe modalități prin care se poate îmbunătăți calitatea vieții, relațiile de comunicare, sănătatea, cariera, nivelul de spiritualitate. Strategia de dezvoltare personală poate să înceapă cu lectura unor cărți de specialitate, participarea la evenimente sau diferite întâlniri pe domeniile de interes ale

membrilor comunității, participarea la un curs sau sesiuni de coaching [1].

Formarea competențelor și abilităților de dezvoltare personală ajută membrii comunității să crească atât personal, cât și profesional. Care sunt abilitățile de viață necesare pentru dezvoltarea personală? Aceste abilități includ diferite sfere ale personalității, inclusiv: comunicare, organizare, abilități interpersonale, rezolvarea problemelor, încrederea în sine, adaptabilitate, integritate, etica muncii, conducere etc. [3].

Dezvoltarea personală devine astăzi tot mai răspândită datorită necesității persoanelor de a evolua și a prospera atât în anumite domenii de activitate, în relații cu alte persoane, cât și în autocunoaștere, automotivare, autoeficacitate.

Necesitatea dezvoltării personale apare datorită faptului că oamenii nu reacționează doar la nevoile psihologice, dar și la imperativele morale și schimbările sociale, de aceea ar vrea să știe mai multe, să corespundă cerințelor societății moderne.

Educația adulților cuprinde totalitatea acelor procese care înlocuiesc sau continuă educația inițială, pentru completarea continuă a cunoștințelor generale sau de formare profesională. Caracteristicile educației adulților au la bază asimilarea cunoștințelor pe tot parcursul vieții, iar efectele învățării contribuie la formarea sau dezvoltarea unor competențe și abilități noi.

Scopul educației adulților în cadrul activităților organizate de bibliotecile publice vizează aspecte culturale, politice, civice, economice, profesionale, tehnice, religioase și personale ale vieții membrilor comunității, în urma cărora vor fi dezvoltate competențe și abilități, care pot fi specificate astfel: *cognitive* – asimilarea de cunoștințe, aplicabilitate, analiză, sinteză, evaluare; *affective* – reacții, sentimente, emoții; *atitudinale* – punctualitate, socializare, responsabilitate, competiție.

Pentru a fi atractivă educația adulților trebuie să răspundă următoarelor cerințe: să ofere o a doua șansă de a obține o calificare; să favorizeze dezvoltarea personalității; să conducă la creșterea competențelor profesionale; să orienteze adulții spre noi moduri de soluționare a problemelor cotidiene etc. Sintetizând aspectele enumerate mai sus am putea spune că educația adulților

trebuie să contribuie la îmbunătățirea capacității adultului de a se descurca în viață, de a munci mai bine pentru ca, implicit, el să trăiască mai bine.

Educația adulților e un subiect care a intrat în atenția multor cercetători, care au demonstrat că în orice perioadă a vieții adulții resimt nevoia de realizare a aspirației pentru o mai bună calitate a vieții nu numai din punct de vedere profesional, dar și în viața particulară și comunitară.

Raportată la cultură, educația/formarea adulților se prezintă ca un factor de susținere și promovare a valorilor culturale. Orice educație se concretizează în comportamente, iar cultura oferă modele de comportament. Educația adulților are o dimensiune culturală intrinsecă, deoarece cultura stimulează autoeducarea și autoinstruirea [7].

Studiile în domeniul dezvoltării competențelor Inteligenței Emoționale (IE) au demonstrat că oamenii își dezvoltă competențele de-a lungul vieții, iar odată cu înaintarea în vârstă competențele se îmbunătățesc, contribuind la realizarea viziunilor personale de dezvoltare a persoanelor adulte. În acest context se dezvoltă toate componentele recunoscute ale inteligenței emoționale: *conștiința de sine* – încredere în sine; *autocontrolul* – dorința de adevăr, dăruirea, inițiativa, optimismul; *empatia* – a-i înțelege pe alții, diversitatea, capacitatea politică; *aptitudinile sociale* – influența, comunicarea, conducerea, colaborarea, cooperarea, capacitatea de a lucra în echipă [4, pp. 167-183].

În termenul educație pe tot parcursul vieții se înscrie orice activitate de instruire deliberativă, formală sau nonformală, desfășurată continuu cu scopul de a ameliora cunoștințele, competențele și abilitățile persoanelor. În realizarea acestui scop se înscrie și arta, cultura, lectura ca terapie, procesul artistic creativ, care face posibil accesul către stările sufletești și remodelează experiențele afective.

Din perspectiva motivațională, educația nonformală a adulților reflectă o gamă largă de motive: sociale, profesionale, culturale, individuale. În același timp, cunoașterea rezultatelor activităților de învățare pe tot parcursul vieții, satisfacția de a poseda cunoștințe, competențe și abilități noi, cât și satisfacția în timpul învățării susțin eforturile adulților de a învăța [11].

Viața în sine este un mediu educațional universal, la vârsta adultă educația realizându-se, mai ales, în cadrul nonformal sau informal. Sursele motivaționale ale învățării adulților pe tot parcursul vieții pot fi: *relațiile sociale*: deseori adulții participă la activități de instruire pentru a fi alături de colegi sau a-și face noi prieteni; *așteptările sociale*: adulții vin la activități educaționale de instruire la recomandarea APL, recomandările prietenilor; *avansarea profesională*: poate fi motivul pentru care adulții se pot angaja în procese de instruire, pentru a-și augmenta prestigiul profesional și a face față concurenței pe piața muncii; *refugiul sau stimularea*: prin participarea la activități de învățare, uneori, adulții își găsesc refugiu din plictiseala sau rutina obligațiilor de zi cu zi la serviciu sau a grijilor de acasă; *interesul cognitiv*: cea mai mare parte a adulților aleg să învețe pentru a-și satisface curiozitatea, a afla noi informații din domeniul lor de interes.

Educația pe tot parcursul vieții deține un rol-cheie în atingerea scopului Agendei ONU 2030 adoptată în anul 2015, fiind determinate și 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) pentru realizarea acestei agende. Prin implementarea proiectelor, programelor, activităților de educație nonformală a adulților, de dezvoltare a competențelor și abilităților membrilor comunității, bibliotecile publice din Republica Moldova contribuie la realizarea mai multor Obiective de Dezvoltare Durabilă: *Fără sărăcie* (ODD nr. 1), *Sănătate și stare de bine* (ODD nr. 3), *Educație de calitate* (ODD nr. 4), *Apă curată și igienă* (ODD nr. 6); *Muncă decentă și creștere economică* (ODD nr. 8), *Inegalități reduse* (ODD nr. 10), *Orașe și comunități puternice* (ODD nr. 11), *Acțiunea climatică* (ODD nr. 13), *Pace, justiție și instituții puternice* (ODD nr. 16).

Conform unui studiu realizat de Asociația Germană pentru Educația Adulților (DVV International, Bonn, ianuarie, 2019), învățarea și educația adulților este interpretată ca un proces de mobilizare, abilitare și transformare. Educația/instruirea pe tot parcursul vieții este un sistem centrat pe participanți, fiind capabil să-i mobilizeze nu doar ca simpli beneficiari de cunoștințe, dar și ca agenți ai schimbării atât a vieții proprii, cât și a comunității lor. Studiul demonstrează că educația/instruirea adulților determină sporirea controlului asupra vieții proprii (dezvoltarea personală), fortifică atitudine

pozitivă și capitalul social (aptitudinile sociale), îmbogățește cunoștințele și competențele în domenii importante pentru membrii comunității precum sănătatea, familia și activitatea de muncă [8, pp. 9-13].

În acest context, putem conchide că formarea și dezvoltarea continuă a competențelor și abilităților adulților este un proces ce integrează toate dimensiunile personalității și toți factorii de educație și socializare.

În organizarea activităților de instruire a membrilor comunităților bibliotecile publice se conduc de noua *Agendă pentru competențe în Europa*, adoptată în anul 2016, care a prevăzut revizuirea și actualizarea *Cadrului european de referință pentru competențele cheie*, adoptat în anul 2006. În acest document competențele sunt definite ca o combinație între cunoștințe, aptitudini și atitudini:

- *Cunoștințele* sunt formate din fapte și cifre, concepte, idei și teorii deja stabilite și care sprijină înțelegerea într-un anumit domeniu sau subiect.
- *Aptitudinile* sunt definite ca abilitatea și capacitatea de a desfășura procese și de a utiliza cunoștințele existente pentru obținerea de rezultate.
- *Atitudinile* descriu dispoziția și mentalitatea de a acționa sau de a reacționa la idei, persoane sau situații.

A urmat încă o actualizare a acestui document, rezultatele revizuirii fiind cuprinse în *Recomandarea Consiliului Uniunii Europene din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*. Bibliotecile publice se pot implica cu succes în realizarea cerințelor stipulate în punctul 12 al acestor recomandări: „Definirea setului de competențe-cheie necesare pentru împlinirea pe plan personal, o stare bună de sănătate, capacitatea de inserție profesională și incluziunea socială a fost influențată nu numai de evoluțiile sociale și economice, ci și de diferitele inițiative care au avut loc în Europa pe parcursul ultimului deceniu. S-a acordat o atenție deosebită îmbunătățirii aptitudinilor de bază, investițiilor în învățarea limbilor străine, îmbunătățirii competențelor digitale și antreprenoriale, relevanței valorilor comune în ceea ce privește funcționarea societăților noastre și creșterii motivației tinerilor pentru a îmbrățișa o carieră în domeniul științelor. Importanța și relevanța învățării nonformale și informale este evidențiată de experiențele acumula-

te din activitățile culturale. Învățarea nonformală și informală joacă un rol important în sprijinirea dezvoltării aptitudinilor interpersonale, de comunicare și cognitive esențiale, cum ar fi: gândirea critică, aptitudinile analitice, creativitatea, soluționarea problemelor și reziliența, care facilitează tranziția tinerilor către vârsta adultă, cetățenia activă și viața profesională” [5].

Practicile de succes de formare și dezvoltare a competențelor-cheie pe tot parcursul vieții, organizate în bibliotecile publice din Republica Moldova, vin în sprijinul argumentelor expuse mai sus, demonstrând rolul bibliotecii în îmbunătățirea calității vieții membrilor comunității prin oferirea serviciilor specializate, realizate în acest scop la un nivel operativ și optim utilizatorilor săi. Astfel, serviciile de dezvoltare a competențelor-cheie ale utilizatorilor și non utilizatorilor sunt considerate foarte importante pentru bibliotecile publice.

Aceste servicii reprezintă activități, proiecte, programe de instruire ale utilizatorilor, organizate de biblioteci regulat și sistemic, axate pe formarea competențelor și abilităților membrilor comunității, care pot fi clasificate după cum urmează:

- *digitale* – utilizarea calculatorului, utilizarea e-serviciilor, vânzare/cumpărare online, programare etc.
- *antreprenoriale* – inițierea/dezvoltarea/administrarea unei afaceri etc.
- *angajare în câmpul muncii* – căutarea ofertelor de muncă, elaborarea unui CV/scrisoare de intenție/scrisoare de recomandare, prestația la interviul de angajare, învățarea/cunoașterea limbilor străine, comunicarea online, cultura comunicării pot contribui la obținerea unui post de muncă avansat etc.
- *dezvoltare personală* – abilități de socializare, ținută și discurs public, adoptarea unui stil sănătos de viață etc.
- *cultura informației* – accesarea și evaluarea informației de calitate, utilizarea etică și corectă a surselor, identificarea manipulării în sursele mass-media etc.
- *cultura lecturii* – lectura critică, abilități de a analiza și de a elabora sinteze, competențe de gândire critică, de a învăța să înveți etc.
- *sensibilizare și expresie culturală* – incluziunea socială, cunoașterea și

promovarea patrimoniului național etc.

Servicii relevante de formare și dezvoltare a competențelor-cheie ale membrilor comunității sunt obiective planificate și realizate în bibliotecile publice municipale, orașenești, raionale, comunale și sătești din Republica Moldova reflectate și în *Regulamentul privind serviciile prestare de bibliotecile publice*, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 24 din 22.01.2020 [6].

Analiza rapoartelor analitice de activitate ale bibliotecilor publice teritoriale din Republica Moldova, prezentate anual Direcției Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul BNRM, demonstrează că aceste instituții dețin un rol important în comunitate.

Produsele și serviciile generate de biblioteci certifică contribuțiile bibliotecilor publice în dezvoltarea societății civile prin dezvoltarea competențelor cheie prin diverse metode, oferind oportunități pentru formarea și educarea adulților pe tot parcursul vieții, contribuind la îmbunătățirea calității vieții membrilor comunității. Prezentarea practicilor de succes din activitatea bibliotecilor publice din Republica Moldova, care urmează, vine în sprijinul acestor afirmații.

Modernizarea și optimizarea serviciilor pentru utilizatori este unul din obiectivele prioritare în activitatea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău. La solicitarea membrilor comunitari sunt dezvoltate și inițiate noi servicii educaționale și culturale pentru toate categoriile de vârstă. Bibliotecarii celor 28 de filiale ale BM „B.P. Hasdeu” ajustează serviciile la cerințele complexe de informare, studiu, lectură, educație, exprimate de comunitatea chișinăuiană.

Astfel, metodele nonformale de educație pentru utilizatori au servit drept platformă de bază în prestarea serviciilor de formare a adulților. Serviciile educaționale au cuprins majoritatea elementelor de dezvoltare personală multilaterală a membrilor comunității.

Ne vom referi la unele exemple din paleta diversă de servicii și activități care sunt livrate publicului chișinăuian, utilizatori și non utilizatori ai bibliotecii, sub formă de lecții publice, cluburi pe interese, cenacluri artistice, dialoguri literare, cafenele de lectură etc. Obiectivul dezvoltării **culturii lecturii/**

educației lecturii se realizează în cadrul unor activități în format tradițional și online. Genericul acestor activități este ales cu grijă și ingeniozitate, pentru a fi atractiv pentru public: programul de lectură și gândire critică *Chișinăul citește*, ediția a XVIII-a; clubul literar *De-ale scriitorilor cu Maria Pilchin* (Biblioteca Centrală, prezentare TV a dialogurilor literare cu scriitori din Republica Moldova moderate de Maria Pilchin, scriitoare, critic literar); *Vinerea Tinerilor Poeți; Miercurea cărților din biblioteca ta* (Filiala „Onisifor Ghibu”); *Ecolectură* (Filiala „Târgoviște”); *Predilecțiile literare ale ovidienilor* (Filiala „Ovidius”); *Citim autori polonezi/Czytamy polskich autorów* (Filiala „Adam Mickiewicz”); *Pasionați de lectură* (Filiala „Hristo Botev”); *Educația prin lectură* (Centrul Academic Eminescu) etc. O gamă largă în activitatea BM „B.P. Hasdeu” o reprezintă programele educaționale relevante organizate cu regularitate și care au drept scop formarea competențelor și abilităților noi, care au fost prezentate în raportul analitic astfel: **arta oratorică** – *Școala oratorului* (Filiala „Liviu Rebreanu”); *Abilități de orator* (în limbile română și engleză, Biblioteca Publică de Drept); *Ora TV* (Filiala „Târgu-Mureș”); **cursuri de limbi străine** – *Învățăm limba engleză* (Biblioteca de Arte „Tudor Arghezi”); *Limba bulgară* (Filiala „Hristo Botev”); *English reading club* (Biblioteca Centrală); *English Monday 16+* (Filiala „Alba Iulia”); *Limba engleză pentru începători*; *Limba italiană pentru începători* (Filiala „Mihail Lomonosov”); *Limba care ne unește; Engleza pentru mic și mare; Parlons francais; Deutsch; Italiano Vero* (Filiala „Ștefan cel Mare și Sfânt”); **orientare în carieră** – *Viitoarea mea carieră* (Filiala „Târgu-Mureș”); *ABC-ul familiei* (Centrul Academic Eminescu); **consiliere psihologică** – *Ungherașul psihologului* (Filiala „Nicolae Titulescu”); *Totul despre parenting* (Filiala „Adam Mickiewicz”); **mod sănătos de viață** – *Viață@sănătoasă* (Filiala or. Codru); *Здравьука* (Filiala „Mihail Lomonosov”); *ProSănătate* (Filiala „Maramureș”) etc. [9].

Servicii pertinente de educație a membrilor comunității sunt livrate în rețeaua Bibliotecii Municipale „Eugeniu Coșeriu” Bălți. Aceste servicii vin în ajutorul îmbunătățirii calității vieții locuitorilor municipiului Bălți, prin dezvoltarea abilităților și competențelor pe tot parcursul vieții, cum ar fi: **competențe de alfabetizare digitală** – Centrul de Formare pentru seniori

55 +IT; serviciul *CodLab*, *învață coding la bibliotecă*, serviciul *Percep IT*: ore de studiere a tehnologiilor informaționale pentru începători; **educarea unui mod sănătos de viață** – servicii tematice *Informează-te ca să fii sănătos*, *ABC-ul sănătății* etc.; **educație mediatică/ cultura informației** – serviciile *Educație mediatică pentru o comunitate informată*, *Medi@sfera*, *Educație mediatică în bibliotecă*; **managementul timpului** – lecții publice cu genericul *Timpul tău îți aparține*; **competențe digitale** – *Servicii de guvernare electronică*, *e-Guvernare*: membrii comunității au însușit utilizarea serviciilor publice electronice; **socializare și comunicare** serviciul *Click activ*: membrii comunității se asociază să participe în realizarea unor campanii, proiecte cu impact social; **facilitarea procesului de angajare în câmpul muncii** – serviciul *Click pe JOB-ul TĂU* etc. [10].

Expunerea succintă a practicilor de succes ale rețelelor bibliotecilor publice teritoriale orășenești, raionale, comunale, sătești a fost structurată în conformitate cu axele principale ale activităților de formare a abilităților și competențelor cheie ale membrilor comunității, recomandate la nivel european.

COMPETENȚE DIGITALE

În condițiile dezvoltării continue a tehnologiilor de informare și comunicare, competențele digitale ale membrilor comunității în utilizarea calculatorului, utilizarea e-Serviciilor sunt prioritare în organizarea instruirilor nonformale realizate de bibliotecile publice teritoriale. Drept dovadă servesc informațiile din rapoartele de activitate ale rețelelor orășenești și raionale ale bibliotecilor publice din Republica Moldova.

Cursul *Aplicații utile în educația online* a fost realizat de **BPR „Andrei Ciurunga” Cahul** pentru a veni în ajutorul educatorilor, învățătorilor, profesorilor. În cadrul serviciului *Managementul computerului*, oferit de rețeaua de biblioteci a raionului **Cantemir**, participanți cu vârsta 20+ și-au dezvoltat competențele și abilitățile de cunoaștere și utilizare a tehnologiilor informaționale. Serviciul *Competențe digitale pentru fiecare* a fost anual foarte solicitat de membrii comunităților din **raionul Căușeni**. Serviciul *iCAN de bibliotecă pentru utili-*

zatori, organizat la BPR „Ion Druță”, **Dondușeni**, s-a desfășurat la cererea utilizatorilor pentru a-și dezvolta noi abilități. Sesiunile oferite în cadrul acestui serviciu digital i-au ajutat să obțină competențe digitale de marketing: utilizarea rețelelor de socializare Facebook, Twitter, Google+ pentru a atrage clienți noi, pentru a menține relații profesionale sau a-și face o carieră de succes. Au fost desfășurate instruirii de educare a abilităților în elaborarea unui CV digital, elaborarea chestionarelor și sondajelor de opinii, instrumente web pentru lucrul în echipă (Dropbox, Google Drive, Voicethread), cunoașterea Facebook ca instrument de promovare și lucru în echipă, crearea de prezentări digitale (PowToon, Biteable, Screencast-o-Matic), organizarea video conferințelor (Google Hangouts și ZOOM). La BPR „Iulian Filip”, **Drochia**, activează unicul *Laborator de fabricație digitală (FabLab)* din nordul republicii, ce oferă o oportunitate extraordinară pentru toți tinerii pasionați de tehnologii moderne, de a-și transforma visele în realitate. *FabLab Drochia* promovează utilizarea tehnologiilor pentru învățare și dezvoltare, inspiră, în special tinerii, să învețe bazele programării, demonstrează că programarea este accesibilă oricărei persoane. Servicii de *incluziune digitală* – de studiere a calculatorului de către oameni în etate; cunoașterea tehnologiilor informaționale pentru viitoarele mame și copiii lor, serviciul *e-Guvernare* – instruirii de cunoaștere a calculatorului pentru membrii vârstnici ai comunități sunt organizate cu succes în bibliotecile publice teritoriale din **raionul Edineț**. Bibliotecile publice din **raionul Glodeni** organizează cu succes servicii sub genericul *Calculatorul pentru toți, Code Lab, iCAN, IT pentru vârsta a treia, Protejează-ți calculatorul, Descoperim localitatea prin QR – code, IT la orice vârstă*. În bibliotecile publice teritoriale din **raionul Ialoveni** activează serviciul *LabTic*, care oferă posibilitatea utilizatorilor să treacă o școală non-formală de îmbunătățire a abilităților tehnologice de comunicare. Bibliotecarii din **raionul Soroca** au organizat ore de informare și instruire în cadrul serviciilor: *E-documente la un click distanță, Biblioteca la un click distanță* pentru a asigura procesul de incluziune socială, stabilirea unei relații de lungă durată în format utilizator-biblioteca și bibliotecă-utilizator. Serviciile *Alfabetizare digitală, Biblioteca – ghișeu unic de solicitare a serviciilor electronice* este foarte solicitate de utilizatorii bibliotecilor din **raionul Strășeni**.

Dezvoltarea competențelor digitale prin intermediul serviciului *Family L@B* este organizată de bibliotecile publice din **raionul Telenești**. Rețeaua de biblioteci din **raionul Ungheni** în cadrul serviciului *E-guvernare în bibliotecă ta* a organizat instruire pentru cetățeni, dezvoltându-le abilități cum să utilizeze serviciile electronice, în special obținerea duplicatelor actelor civile, cum să utilizeze corect site comerciale. Astfel 5% din utilizatorii bibliotecilor raionului Ungheni și-au redus considerabil cheltuielile personale, dar și orele de așteptare la ghișee pentru a efectua diferite plăți sau cumpărături, utilizând aceste oportunități.

COMPETENȚE ANTREPRENORIALE

Membrii comunității deseori nu dispun îndeajuns de cunoștințe și informații pertinente în dezvoltarea unei afaceri proprii la baștină. Luând în considerație aceste probleme în bibliotecile publice teritoriale au fost implementate servicii de dezvoltare a competențelor antreprenoriale. Impactul serviciilor nominalizate constă în utilitatea lor pentru comunitate, deoarece aceste servicii vin în satisfacerea necesităților membrilor comunității, se amplifică spiritul inovativ al bibliotecii și contribuie la atragerea partenerilor noi. Bibliotecile publice teritoriale au realizat servicii care contribuie la creșterea eficienței economice prin formarea competențelor antreprenoriale în cadrul serviciilor: *Educația financiară pentru comunitate (Briceni)*; *Grupul femeilor în acțiune (Călărași)*; *Apicultura: pasiune și afacere, Tineri fermieri (Edineț)*; *serviciul Ghidarea în carieră (Florești)*; *clubul pe interese Femeile în afaceri (Glodeni)*; *cluburi pe interese: Arta fotografică, Coafuri cu împletituri, Clubul Femeilor moderne, Clubul agricultorului (Hâncești)*; *Clubul Femeilor Active (Ialoveni)*; *serviciul IT în ajutorul apicultorului contemporan (Sângerei)*. Campania de sensibilizare a comunității *Femeile pot reuși și acasă* a cuprins cinci întruniri/ instruire în cinci biblioteci din raionul **Ungheni** în cadrul cărora au fost realizate activități care pot conduce la schimbarea mentalității membrilor comunității în aprecierea femeilor de succes în business, reducerea barierelor psihologice ce țin de prejudecăți bazate pe gender etc.

Serviciile de instruire pe tot parcursul vieții organizate de bibliotecile publice pentru dezvoltarea competențelor multilingvistice măresc șansa membri-

lor comunității de a se implica în inițierea, dezvoltarea sau administrarea unei afaceri, asigurând munca decentă și creșterea economică. Exemple de astfel de activități sunt astfel de servicii organizate în biblioteci: *Engleza pentru toți (Briceni)*; *Să vorbim corect limba română (Hâncești)*; *Clubul de engleză (Ialoveni)*; *Engleza pentru maturi (Nisporeni)*; *English Club, Italiana pentru începători (Orhei)*; serviciile *English for a new life*, *Engleza pentru începători*, *Învățăm franceza la bibliotecă*, *Engleza pentru o viață nouă (Sângerei)* etc.

COMPETENȚE DE ANGAJARE ÎN CÂMPUL MUNCII

O problemă majoră a membrilor comunității este faptul că deseori nu se pot angaja în câmpul muncii. Bibliotecile publice contribuie la îmbunătățirea calității vieții și prin dezvoltarea competențelor de angajare în câmpul muncii, oferind servicii care vin în ajutorul căutării ofertelor de muncă, elaborarea unui CV Europass, comunicarea online cu potențiali angajatori, elaborarea unei scrisori de intenție sau a unei scrisori de recomandare, prezentarea la interviul de angajare, cunoașterea prevederilor legislative în domeniul muncii, învățarea limbilor străine etc. Astfel de servicii sunt oferite în majoritatea bibliotecilor publice din Republica Moldova, cum ar fi: *Locul tău de lucru la un click distanță (Briceni, Edineț etc.)*; *Cum alegem un loc de angajare (Nisporeni)*; *O șansă de angajare cu ajutorul Informației Tehnologice (Sângerei)* etc.

CULTURA INFORMAȚIEI

Competențe de cultura informației, care presupun accesarea și evaluarea informației de calitate, utilizarea etică și corectă a surselor, identificarea manipulării în sursele mass-media, sunt dezvoltate în bibliotecile publice prin diferite metode și forme de activitate. În cadrul proiectului implementat la nivel național *Educație Mediatică*, inițiat de Centrul pentru Jurnalism Independent (CIJ), au fost organizate servicii de formare/educare a culturii informației în majoritatea bibliotecilor publice din Republica Moldova. Aici pot fi menționate astfel de activități organizate de biblioteci: serviciul *Promovarea Informării Alegătorilor (Hâncești)*, serviciul *Adolescenți informați – viitori părinți sănătoși (Telenești)* etc.

COMPETENȚE DE LECTURĂ CRITICĂ/CULTURA LECTURII

Una din funcțiile principale ale bibliotecilor este dezvoltarea competențelor de cultura lecturii care contribuie la dezvoltarea gândirii critice. Lectura și analiza post-lectorală este o competență importantă în viața omului, deoarece angajează formarea și perfecționarea continuă a abilităților de analiză și sinteză, favorizează dezvoltarea intelectuală și psihologică. Activități de formare a competențelor de gândire critică și promovare a lecturii sunt organizate cu succes în bibliotecile publice din Republica Moldova, participante la programe și proiecte organizate la nivel național, în care sunt implicați membrii comunității de toate vârstele: Programul Național *LecturaCentral*, inițiat de Biblioteca Națională; Programul Național *Citim împreună*, realizat de Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”.

Foarte diversă este paleta formelor și metodelor de formare a competențelor de lectură realizate de bibliotecile publice din rețelele orașenești și raionale ale Republicii Moldova: serviciul *Lectură și creativitate*, organizat în scopul de a motiva lectura utilizatorilor, prin participarea la toate activitățile de promovare a cărții și lecturii, contribuie la dezvoltarea și îmbunătățirea calității lecturii; serviciul *Fiecare carte are în ea suflet* contribuie la dezvoltarea competenței de cultura lecturii, promovarea lecturii ca bază pentru a satisface necesitățile de cunoștințe și informare pe tot parcursul vieții (**Cantemir**); clubul *Iubesc să citesc*, clubul *Tineri condeieri (Căușeni)*; atelierul de lectură *Eu și cartea*, clubul de discuții *Prin lectură ne cunoaștem (Criuleni)*; festivalul de creație literară proprie *Filipiada*, concursul literar *#DecadaLiterarăIanoșTurcanu (Drochia)*; salonul literar-artistic *La steaua*, destinat iubitorilor de poezie, dezvoltă competențe de creație literară pentru membrii comunității de diferite vârste și ocupații (**Fălești**); cluburile pe interese *Lectura cu voce tare, Scriitorii moldoveni de ieri și de azi*, serviciul *Violența se învinge prin lectură*, clubul *Copii cititori în brațele părinților (Florești)*; atelierul de lectură/clubul de discuții *Literatura – baza cunoașterii*, serviciul informațional-bibliografic *Ora cărții* și alte diverse activități cognitive și atractive de educație a culturii lecturii sunt organizate în bibliotecile publice din raionul **Hâncești**; clubul

de lectură *Pagini de cafea* (**Ialoveni**); programul *Prin audio-vizual la carte și lectură* (**Ocnița**); clubul *Cartea și lectura – punte spre desăvârșire* (**Orhei**); proiectul literar *RisBookL@B* – laboratorul de promovare online a cărților scriitorilor originari din orașul **Râșcani**; serviciul *Insula de poveste* are drept scop încurajarea lecturii în familiile social vulnerabile, pentru a îmbunătăți calitatea vieții membrilor acestor familii (**Strășeni**) etc.

COMPETENȚE DE DEZVOLTARE PERSONALĂ/SOCIALĂ

Bibliotecile publice creează un mediu favorabil de dezvoltare a unor competențe și abilități de comunicare socială: *Clubul femeilor moderne*, organizat în scop de socializare și schimb de opinii (**Căușeni**); serviciul *Arta vorbirii în public* (**Florești**); serviciul *Cultura Comunicării* (**Hâncești**) serviciul *Cu bebe la bibliotecă* (**Ialoveni**); clubul *Codul bunelor maniere+TI* (**Râșcani**) etc.

Competențele de dezvoltare personală contribuie la adoptarea unui mod sănătos de viață și sunt cele mai solicitate de membrii comunității, cum ar fi: clubul *Traista cu sănătate* – pentru un stil sănătos de viață (**Anenii Noi**); serviciul *Sănătatea – o prioritate pentru toți* (**Briceni**); *LAB pentru un stil sănătos de viață* (laborator informațional), clubul *Vârsta de aur*, clubul *Enigma*, *Clubul femeilor*, *Școala diabetului*, *Împreună luptăm împotriva cancerului la sân și col uterin*, *Clubul femeilor însărcinate*, *Să creștem copii sănătoși* (**Călărași**); serviciul *Sănătatea de azi+IT* (**Dondușeni**); servicii de promovare a modului sănătos de viață – *MediaROOM Terapeutic*; *Împreună pentru sănătate*; *Oameni sănătoși – comunitate sănătoasă*; *Cancerul de sân – combatere și terapie* (**Edineț**); *Sănătatea pentru toți*, *Plantele medicinale – miracolul sănătății*, *Împreună luptăm împotriva cancerului la sân și col uterin*, *Sănătate în era digitală* (**Glodeni**); serviciul informațional *BIBLIOSAN* include întâlniri cu medici, expoziții de carte, măsurarea tensiunii la bibliotecă, serviciul *O rază de Lumină* axat pe promovarea unui mod sănătos de viață, informare, recreere și confecționarea obiectelor din materiale reciclabile, reciclarea deșeurilor; un serviciu nou pentru adulți *Academia Sănătăți* – mese rotunde cu tematica: *Mănânc sănătos și rămân tânăr*, *Drogurile – Problema societății modern*, *Rețeta sănătății perfecte*, *Alergii alimentare: prevenire, depistare, tartare* (**Ialoveni**);

clubul pe interese *Spune da pentru sănătatea ta (Nisporeni)*; servicii de bibliotecă *Sănătatea mintală începe cu tine, Calea spre perfecțiune* – participanții au căpătat abilități de meditație, cunoștințe în domeniul întreținerii sănătății mintale, consolidarea armoniei dintre corp și minte, *Împreună pentru viață* (beneficiarii capătă abilități de profilaxie a maladiilor și luptă contra lor); *Sănătatea – speranța vieții (Orhei)*; *Recet@ Longevității* – serviciul care descoperă magia sănătății și frumuseții (**Râșcani**); serviciul *Bucătăria copiilor*: participanții au învățat cum să-și aleagă corect produsele alimentare, serviciile *Sănătatea familiei în era digitală, Protejează-te de coronavirus-2019, Educație pentru sănătate, Sănătatea depinde de tine, Nimic nu e mai de preț ca sănătatea, Ține la sănătatea ta! (Sângerei)*; serviciul *Sănătatea în era digitală* contribuie la dezvoltarea deprinderilor de utilizare a remediilor naturale, formarea abilităților de utilizare a IT în scop de informare asupra posibilităților de tratament (**Soroca**); serviciul *BiblioMed (Taraclia)*; serviciul *Sănătate prin metoda Feldenkrais* – activități în cadrul sălii specializate *Biblioteca de sport*, se organizează ședințe gratuit prestate de un medic chinetoterapeut, serviciul *Sănătate în ritm de dans* – membrii comunității au utilizat resursele bibliotecii: cărți, resurse on-line pentru a învăța diferite mișcări de dans, pentru a le utiliza în scopul îmbunătățirii sănătății și a-și menține greutatea corporală într-o stare ideală (**Telenești**); ore de informare *Motivație și succes*, realizate în scopul susținerii membrilor comunității, în perioada pandemiei, prin organizarea ședințelor online de consiliere, cu participarea a doi specialiști în psihologie (**Ungheni**) etc.

COMPETENȚE CETĂȚENEȘTI/EDUCAȚIE CIVICĂ

Bibliotecile publice teritoriale prin servicii specializate în formarea competențelor cetățenești asigură membrilor comunităților un suport esențial pentru inovație, creativitate și incluziune socială.

Cele mai atractive pentru membrii comunităților sunt activitățile de dezvoltare a competențelor de comunicare și socializare, printre care menționăm: proiectul *Spațiu deschis la bibliotecă pentru copii și părinți*; serviciul *Clubul seniorilor (Cahul)*; serviciul *Familia* a oferit părinților împreună cu copiii lor un

spațiu prietenos și activități cognitive, clubul pe interese *între noi, femeile* adună doamne elegante, cu diverse necesități informaționale, care vor să cunoască lucruri interesante și utile, iar în urma ședințelor desfășurate utilizatorii au devenit mai încrezători în forțele proprii, mai bine dispuși și mai bine informați (**Dondușeni**); clubul *Universul familiei*; *Dezvoltăm voluntariatul* (**Edineț**) etc.

Un rol important al bibliotecilor în îmbunătățirea calității vieții membrilor comunității se reflectă în realizarea serviciilor de comunicare și incluziune socială, care au atras la bibliotecă atât tinerii, cât și persoane din generația a treia: *Viață activă persoanelor în etate*; *Generația bătrânilor: singur acasă*; *O inimă din toată inima*; *Cu cartea la cei vârstnici*; *Clubul generațiilor* (**Edineț**); clubul *Vârsta de argint*, proiectul *Comunitate Prietenoasă Vârstei* (**Fălești**); clubul *Inimile Tinere*, destinat persoanelor creative ajunse la vârsta de argint, ca rezultat, biblioteca a reușit să mențină interesul acestei categorii de vârstă față de serviciile prestate de biblioteci (**Florești, Taraclia**); clubul *Tinerii promovează comunitatea*, *Clubul Persoanelor în etate*, *Clubul Vârstnicilor* (**Hâncești**); proiectul *Sunet și culoare pentru fiecare*, destinat persoanelor cu dizabilități senzoriale și deficiențe de vedere, proiectul *Cu experiența Seniorilor vocea Ta ia amploare*, serviciul *Bunicuțele orașului* (**Leova**); *Către suflet prin frumos* – integrarea persoanelor de vârsta a treia, inclusiv a romilor, în servicii de bibliotecă (**Soroca**); serviciul *Depănăm amintiri la o ceașcă de cafea* – pentru persoane cu vârsta 50+, proiectul *EU sunt promotorul schimbării* – 3 biblioteci au contribuit prin instruirea cetățenilor în advocacy, fortificarea parteneriatelor cu APL, crearea grupurilor active de cetățeni să repare și să renoveze trei izvoare, care au devenit surse importante de aprovizionare cu apă curată (**Telenești**); serviciul *Educație civică pentru comunitate* – realizat în cinci biblioteci din raionul Ungheni: cinci bibliotecari traineri care au fost formați în acest domeniu au replicat cunoștințele către aproximativ 80 persoane din comunitățile lor: cetățenie activă, implicare civică, grupuri de inițiativă. În rezultat s-au creat 5 grupuri de inițiativă locală și au fost realizate peste 17 acțiuni civice în comunitate; ore de instruire *Advocacy pentru comunitate* realizate în cinci biblioteci din raionul Ungheni: cinci bibliotecari traineri care au fost formați în acest domeniu au replicat cunoștințele către apro-

ximativ 95 de persoane din comunitățile lor – grupuri de acțiune locală, mesaj de un minut, stiluri de comunicare, forme de promovare, advocacy pentru comunitate, conlucrare cu APL; scopul implementării serviciului *Biblioteca promovează online comunitatea* este de a contribui la dezvoltarea abilităților avansate în utilizarea tehnologiilor informaționale ale utilizatorilor, care se implică în crearea poveștilor digitale cu tematici diverse, în dependență de interesul lor, astfel valorificând trecutul și prezentul comunității, facilitând accesul la informația locală a tuturor celor interesați (**Ungheni**).

COMPETENȚE DE SENSIBILIZARE ȘI EXPRESIE CULTURALĂ

Promovarea tradițiilor și obiceiurilor populare, piloni ai identității culturale ale unui neam, reprezintă și o importantă sursă pentru dezvoltarea locală, istoria locală, memoria locală: clubul *Terapia spițelor* (**Briceni**); atelierul de creație populară *Port ie cu mândrie* (**Dubăsari**); cluburi pe interese *Croșeta magică, Meșterițe iscusite* (**Edineț**); clubul *Fantezia*, destinat pentru toate categoriile de vârstă ale utilizatorilor (**Florești, Hâncești**); cluburi pe interese *Arta din pănuși, Promovarea tradițiilor populare, Cusături populare, Vatra strămoșească* (**Hâncești**); *Salonul Minorităților Naționale* contribuie la promovarea patrimoniului cultural local, la consolidarea relațiilor interetnice (**Ocnița**); majoritatea bibliotecilor din raionul Rezina participă la proiectul național C.O.V.O.R. (Creație. Originalitate. Vocație. Ornamente. Renaștere): în colaborare cu primăria și meșterii populari din s. Țahnauți la biblioteca raională au fost organizate ateliere de țesut covorașe, atelierul pentru olărit, atelierul de brodat, atelierul de croșetare, la care au avut posibilitate să participe toți membrii comunității (**Rezina**); serviciul *Universul magic al culorilor +TI*; *Atelierul de animație și meșteșugărit* (**Râșcani**), serviciul *BiblioArt* promovează patrimoniul cultural național (**Strășeni**).

CONCLUZII

În contextul celor expuse, conchidem că pentru cunoașterea și diagnosticarea motivațiilor adulților pentru instruire pe tot parcursul vieții sunt necesare strategii și instrumente specifice de studii sociologice elaborate de bibli-

otecile publice, prin aplicarea diverselor metode și procedee: sondaje în baza anchetării, interviuri, focus-grupuri etc.

Prin organizarea activităților de instruire și dezvoltare a competențelor adulților, bibliotecile publice se implică, în special, în formarea continuă non profesională/de cultură generală. Mecanismele care îi motivează pe adulți de a participa la astfel de activități sunt diverse, fiind influențați de factori psihologici care generează și determină opțiunile personale în dependență de principiile morale, interesele și capacitățile personale etc.

Sarcinile curente și de perspectivă ale bibliotecilor în organizarea activităților de formare a competențelor și abilităților țin de alinierea membrilor comunității la experiențele avansate, inovative și adaptarea permanentă la schimbările Societății Cunoașterii.

Utilizatorii găsesc la bibliotecile publice din Republica Moldova produse și servicii de calitate, care să fie în concordanță cu necesitățile dezvoltării personale pentru educație pe tot parcursul vieții. Din informațiile prezentate mai sus devine evidentă prerogativa bibliotecilor publice să acorde în mod deosebit atenție înnoirii gamei de servicii, atât prin crearea de produse și servicii noi, cât și prin modernizarea celor existente.

Bibliotecile publice din Republica Moldova pot contribui la satisfacerea necesităților formativ-informaționale ale membrilor comunității, deoarece serviciile de dezvoltare a competențelor utilizatorilor au devenit azi fundamentale pentru îmbunătățirea calității vieții membrilor comunităților. Prin intermediul acestora bibliotecile participă la soluționarea nevoilor de formare în materie de cunoaștere, educație, organizarea muncii/locului de muncă etc.

Activitatea de educare a adulților fortifică realizările personale și nivelul de competențe și abilități necesare pentru succes profesional, contribuie la augmentarea nivelului de sănătate și prosperitate în viața cotidiană, susține creșterea calității vieții membrilor comunității.

Organizarea unor activități accesibile tuturor membrilor comunității în cadrul serviciilor de formare și dezvoltare a competențelor reprezintă un impact considerabil asupra creșterii vizibilității imaginii bibliotecilor publice în comunitate, consolidează importanța și necesitatea bibliotecilor pentru dez-

voltarea durabilă a mediului social și a fiecărui membru al comunității. Bibliotecile și bibliotecarii sunt astfel percepuți ca valori indispensabile pentru îmbunătățirea calității vieții membrilor comunității.

Referințe bibliografice:

1. CARABET, Natalia. Dezvoltarea personală – un obiectiv prioritar pe parcursul vieții [online]. [citată 10.08.2021]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/UPSC_Vol.II_2019_pp10-19.pdf
2. COMPETENȚELE cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții: Cadrul european de referință [online]. [citată 02.08.2021]. Disponibil: <https://qualitratrainer.eu/competente-cheie-pentru-invatarea-pe-tot-parcursul-vietii/>
3. DEMIAN, Alexandra. 16 moduri de a vă îmbunătăți dezvoltarea personală [online]. [citată 12.08.2021]. Disponibil: <https://spotmedia.ro/stiri/sanatare/16-moduri-de-a-va-imbunatat-abilitatile-de-dezvoltare-personala>
4. GOLEMAN, Daniel, BOYATZIS, Richard, MCKEE, Annie. Inteligența emoțională în leadership. București: Curtea Veche, 2018. 390 p. ISBN 978-606-44-0165-6.
5. RECOMANDAREA Consiliului Uniunii Europene din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții: (Text cu relevanță pentru SEE): (2018/C 189/01) [online]. [citată 12.08.2021]. Disponibil: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN)
6. REGULAMENT privind serviciile prestare de bibliotecile publice. Aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 24 din 22.01.2020 [online]. [citată 12.08.2021]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Regulamentul%20serviciilor%20prestate%20de%20bibliotecile%20publice.pdf>
7. SCHIFIRNEȚ, Constantin. Educația adulților în schimbare: Studiu. București: Editura FiatLux, 1997. 128 p. ISBN 973-9250-12-2 [online]. [citată 16.08.2021]. Disponibil: https://www.researchgate.net/profile/Constantin-Schifirnet/publication/262843189_Educatia_adultilor_in

[schimbare/links/02e7e539025e1d75d6000000/Educatia-adultilor-in-schimbare.pdf](#)

8. SCHWEIGHOFER, Britta. Educația tinerilor și adulților conform Agen-
dei 2030 și obiectivelor de dezvoltare durabilă: Rolul, contribuția și
potențialul pentru viitor. Studiu publicat de DVV International, 2019.
Chișinău: Editura Epigraf, 2021. 72 p. ISBN 978-9975-60-400-0.
9. SERVICII de formare a competențelor utilizatorilor. In: Biblioteca Muni-
cipală „B.P. Hasdeu”: Raport anual 2020. Chișinău, 2021, pp. 37-42. Ma-
nuscris.
10. SERVICII de dezvoltare a competențelor utilizatorilor. In: Rețeaua Bibli-
otecii Municipale „Eugeniu Coșeriu” Bălți în anul 2020: Raport analitic.
Bălți, 2021, pp. 17-19. Manuscris.
11. TOMA, Natalia. Educația nonformală a tinerilor și a adulților: ca-
drul motivațional. In: Studia Universitatis Moldaviae. Seria Științe ale
educației. 2020, nr. 5, pp. 36-43. ISSN 1877-2103.